Hvordan skjer ulykker

Kristoffer Vandbakk

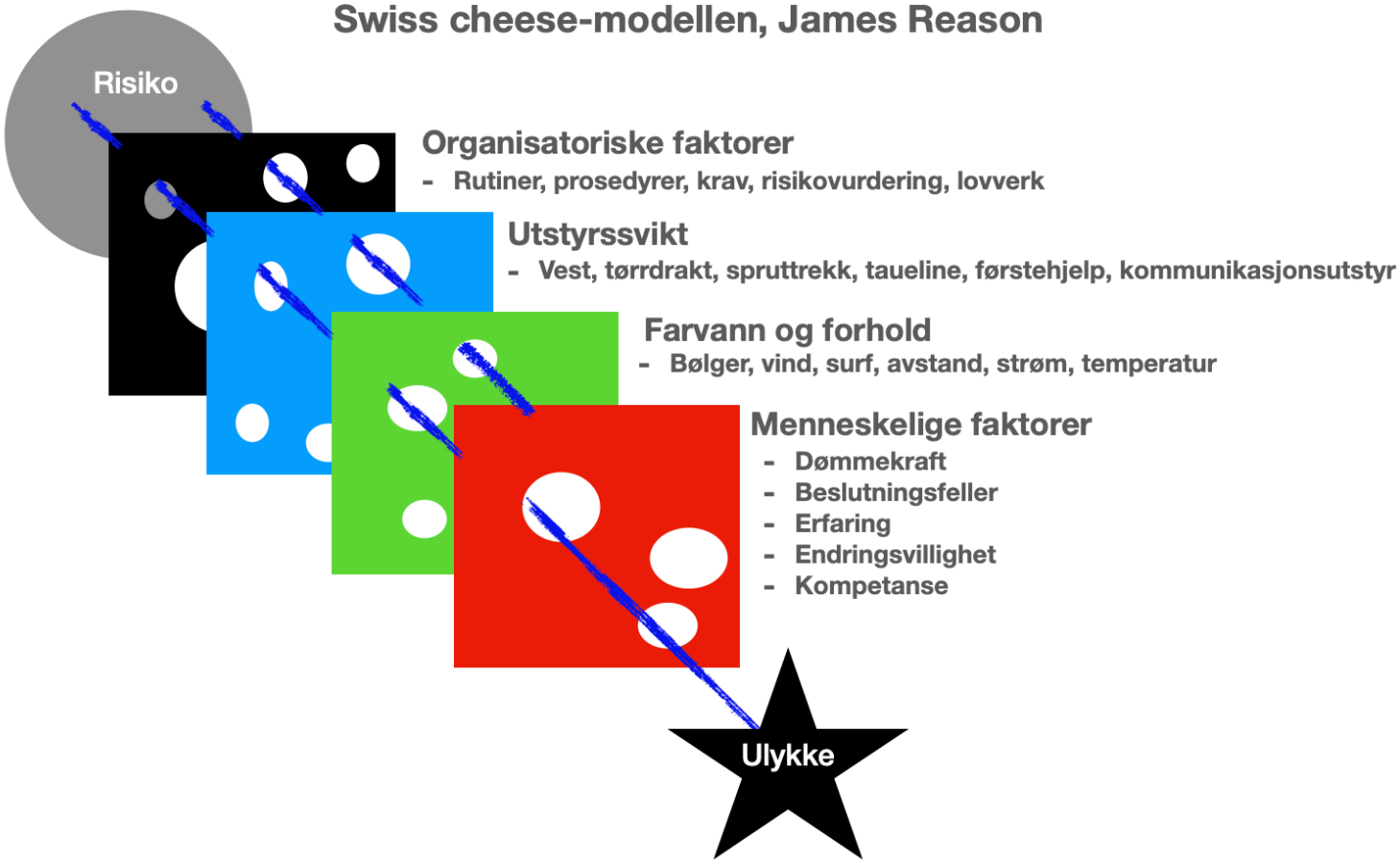
Forskning har vist at kombinasjonen av menneskelige feil og miljømessige faktorer er de mest vanlige årsakene til ulykker i friluftsliv. I en studie av Williamson et al. (2017) ble det funnet at over 70% av ulykker i havkajakk involverte feilvurdering av værforhold eller feil bruk av utstyr. En annen studie av Turner et al. (2019) fremhevet viktigheten av grundig planlegging og risikovurdering for å redusere risikoen for ulykker.

Du er problemet

Det er kanskje fristende å tenke at uflaks, utstyrssvikt, utstyrsmangel, dårlig vær eller andre faktorer er hovedårsak til ulykker i havkajakk. Menneskelige faktorer er imidlertid hovedårsaken som fører til flest ulykker i havkajakk. Man kan kanskje argumentere for at en ulykke ikke hadde skjedd hvis bare det utstyret hadde fungert eller hvis bare den bølgen ikke hadde vært så stor. Alt dette er bidragende faktorer men det er du som må sørge for slike faktorer ikke fører til at du havner i en uønsket situasjon.

Swiss Cheese-modellen

James Reason introduserte Swiss Cheese-modellen i 1990 for å forklare hvordan ulykker skjer i komplekse systemer. Modellen sammenligner sikkerhetssystemer med flere lag av sveitserost, hvor hvert lag representerer en barriere som skal forhindre ulykker. Hullene i hver osteskive representerer svakheter eller feil. Ulykker oppstår når disse hullene på tvers av lagene overlapper, slik at en fare kan passere gjennom alle barrierer og føre til en uønsket hendelse.

Denne metaforiske modellen har blitt anvendt i mange sektorer, inkludert helsevesenet, luftfart, og, relevant for denne diskusjonen, friluftsliv.

Modellen indikerer at flere lag med barrierer minker sannsynligheten for en ulykke.

Konklusjon

Ved å anvende Swiss Cheese-modellen kan man få en bedre forståelse av hvordan ulykker skjer. Det er fristende å forklare uønskede hendelser ved å skylde på andre faktorer enn seg selv. De fleste uønskede hendelsene skjer allikevel pga. menneskelige faktorer. Riktignok er det sjelden én enkelt faktor som fører til en ulykke, men som havpadler må vi innse at den personlige risikoen først oppstår når du er ute å padler. En forståelse av dømmekraft, beslutningsfeller, gruppedynamikk og kompetanse er mest sannsynlig vesentlig for å forstå hvordan feil beslutninger blir tatt.

Referanser:

- Turner, S., Smith, K., & Johnson, M. (2019). *Risk Assessment in Outdoor Adventure Activities*. Journal of Outdoor Education.
- Williamson, A., Lombard, N., & Wilde, G. (2017). *Human Factors in Outdoor Recreation Incidents*. Adventure Risk Management Journal.